

PARLEM-NE

JOAN SOLÀ

“El Casalot” (1/3)

Avui limitin-se a escoltar, amb veneració i amb gaudi intens, uns fragments de l'obra

La novel·la *Bleak house* de Dickens (1853) s'ha de qualificar d' excepcional; i d'insuperable la traducció que n'ha fet Xavier Pàmies (*El Casalot*, Barcelona: Destino 2008). Hi dedicaré les tres setmanes que em queden fins a les vacances. Avui limitin-se a escoltar, amb veneració i amb gaudi intens, uns quants fragments de l'obra, que descriu els barris baixos de Londres i un dels interminables processos de la Cancelleria, tot ben inextricablement barrejat. No ho he consultat, però per força Josep M. de Sagarra havia d'haver llegit aquest monument de la literatura, car *Vida privada* té incomptables passatges que sonen exactament iguals, d'estil, de mal-leabilitat del llenguatge, de genialitat de penetració psicològica en els personatges. La mateixa arrencada potent que els transcriu en primer lloc es troba a la primera pàgina de Sagarra.

«Boira a tot arreu. Boira riu amunt, on sura enmig de verdes deveses i mitjanes; boira riu avall, on llisca, espessa, entre els embarcadors i la brutícia riberenca d'una gran (i sòrdida) ciutat. Boira als aiguamolls d'Essex, boira als serrats de Kent. Boira esmunyint-se a les cuines de les naus carboneres; boira planant per les drassanes i arrapant-se al cordam dels grans vaixells; boira caient damunt la borda de les gavarres i les barques. Boira als ulls i a la gola dels vells invàlids del Royal Naval Hospital de Greenwich, que respiren la seva asma vora la llar de foc del

dormitori; boira al broc i a la cassoleta de la pipa de tarda del patró geniüt [...]; boira que fibla cruelment els dits de les mans i dels peus del grumet que tremola a coberta. [...] Però la boira no arribarà mai a ser prou espessa, ni el fanguissar prou fondo, per estar a l'altura de la situació d'empantanegament que aquest Tribunal Superior de la Cancelleria, el més mesquí de tots els vells pecadors, exhibeix ara com ara a la faç del món.»

Altres fragments. Llengua rica: «Però ella és molt soferta, i arriada, i és un escarràs de feina», «Fava, tòtila, escurçó, diable de dona! Així et cremessin, bruixa xerraire! -diu l'home esbufegant», «El burell, [...] que, amb un cascavelleig impacient del cabestre, dreça les orelles i gira el cap amb tanta ànsia quan la porta s'obre, i al qual qui l'ha obert li diu: "Xo, burell, quiet, que avui no sortiràs!"». Llenguatge popular vivísim: «Santa innocència! No s'adonava que dient això s'enaltia a si mateixa», «-Esther! -va exclamar. / -¿Què mana?», «-¿L'inspector Bucket? / -Justa». Llengua de trinxeraire o pre-escolar: «Ara l'hi explico, què li ha dit la senyora. Ha dit, diu: "¿Se n'enrecorda que una vegada vaig vindre i vaig parlar amb vostè [...]? ¿Se n'enrecorda que li vaig pagar diners perquè em dongués un mocador que ella s'havia endescuidat?"». O llengua de senyor: «Era un home natural i directe, de captivença deseixida i franca, amb qui en Richard s'exercitava des de feia uns quants mesos».*

DEDICATÒRIA: Al Departament de Filologia Catalana, UdL. A Albert Jané

MOTACIONS

MÀRIUS SERRA

Discapacitat?

Per raons que no se m'escapen, últimament he participat en molts actes sobre la *discapacitat*. Ara per ara, aquest terme negacionista designa la gent que destaca per alguna activitat bàsica que no pot fer: caminar, veure-hi, sentir-hi, raonar, enraonar... Quan les habilitats inhibides són múltiples parlem de *pluridiscapacitat*. És el cas de mon fill Lluís, tan exagerat en la seva quietud que no en va tenir prou, amb una de sola. Com que designa una realitat conflictiva, *discapacitat* és un terme discutit i, sovint, impugnat. El *DIEC* en ventila la definició per la via sinònima ("Minusvàlid") i apel·la a la normalitat, ai, en l'entrada de *minusvàlid*, un terme ja obsolet que és ben a punt de caure al pou dels mots ofensius, al costat de *paralític*, *subnormal*, *mongòlic*, *esguerrat* o *cretí*. La literatura mèdica dels anys 70 feia anar amb naturalitat el terme *subnormal*, en la postguerra hi havia *esguerrats* (mutilats) pertot i fa cent anys es feien estudis sobre els *cretins*. El menyspreu pot tenyir els mots fins fer-nos-els intolerablement despectius, però el que compta és combatre el menyspreu sense acarnissar-nos amb les paraules.*

Retrat | Miquel de Palol

Salomé

Aquesta criatura va ser instrument i víctima de la seva mare, tal com diu la Bíblia, o de la pròpia concupiscència, tal com vol Oscar Wilde? Cada època dimensiona els models morals d'acord amb els propis valors (o amb interessos de circumstàncies). En qualsevol cas, l'èxit del personatge s'explica en un context social sistemàticament negat a la sensualitat, on fins i tot de manera explícita la sensualitat és un valor negatiu, un dels motors del pecat la blasma del qual és un dels principals objectius de tot el text, quasi a la mateixa al-

çada que la glorificació de Déu i l'establiment d'unes pautes de conducta.

Qui vulgui un esplai físic en el llibre fonamental del cristianisme se n'ha d'anar al *Càntic del càntics*, i encara, si va a un text comentat, s'hi trobarà la peculiaritat -es tracta d'un cas cèlebre, per absurd i ridícul, en la història de la interpretació de textos- que l'exegeta estableix que on es diu l'*amant* s'hi ha de llegir *Déu*, i que l'aimada, lluny de la minuciosa descripció física, no és altra cosa que la seva Església. També Helena raptada per Paris és l'emblema dels recursos grecs arrabassats pels asiàtics -causa real dels

assalts a Troia, enderrocada i reconstruïda més de deu vegades tal com mostren els arqueòlegs-, tots ho sabem, però no se li ha acudit mai a ningú que això invalidi la mítica dimensió passional de la història.

En el cas de la Salomé, no hi ha escapatòria descodificadora possible, perquè el text mateix fixa els termes del mal en les accions d'uns i d'altres, i és la intenció exemplificadora -no pas paradoxalment si es coneix la naturalesa humana- l'esca que ha encès les pulsions masturbatòries de diverses generacions de beats reprimits, els britànics en últim terme: Aubrey Beards-

Salomé és una esbojarrada pelandrusqueta enfangada en l'adolescència

ley rebla el clau clavat per Wilde, i la culminació orgàsmica davant del cap tallat és prou efectiva per la requesta. Però tot allò que la imatge guanya en rotunditat iconogràfica, ho perd l'escena de profunditat psicològica. La Salomé no és més que una esbojarrada pelandrusqueta enfangada en l'adolescència inconscient, irresponsable dels seus actes i condemnada a l'anorreament històric: a partir d'aquí no se'n sap res més. Mateu, l'únic que relata el fet, ni tan sols en diu el nom, que prové de textos posteriors. *Sois belle et tais-toi*, li haurien dit els cínics existencialistes.*